

IDÉKATALOG TIL GRØN OMSTILLING AF HANDELSUDDANNELSER

DECEMBER 2022, MOOS-BJERRE A/S

Faglærte kompetencer inden for grøn omstilling efterspørges

Alle aktører er enige om behov for grøn omstilling

På baggrund af den gennemførte kortlægning og analyse af fremtidige kompetencebehov i relation til den grønne omstilling på erhvervsuddannelserne inden for handel kan det konstateres, at såvel virksomheder, hovedforløbsskoler samt lærepladsvirksomheder alle oplever et stadig voksende behov for at uddanne elever med kompetencer inden for grøn omstilling.

I fase 1 blev det tydeligt, at virksomhederne arbejder med og forholder sig til grøn omstilling, hele 80 pct. forventer nemlig, at de kommer til at arbejde mere med grøn omstilling i fremtiden. Og 57 pct. af virksomhederne på handelsområdet angiver, at de mangler faglært arbejdskraft med færdigheder inden for grøn omstilling.

I fase 2 uddybede hovedforløbsskolerne, at de primært inkorporerer grøn omstilling som integrerede dele i den eksisterende undervisning (83 pct.), at de forventer at øge fokus på grøn omstilling (83 pct.), men at underviserne især føler sig tidsbegrænsede, når de skal afsøge materialer, tilrettelægge og gennemføre undervisning omhandlende grøn omstilling.

I fase 3 blev det kortlagt, at lærepladsvirksomhederne ser det som en konkurrencefordel at have grønne eller mere grønne produkter/services end konkurrenterne (69 pct.). Og for at kunne efterkomme og kapitalisere på den konkurrencefordel efterspørger lærepladsvirksomhederne medarbejdere med generel (72 pct.) og branchespecifik (66 pct.) viden om grøn omstilling og bæredygtighed.

Idékatalog anviser tiltag

På baggrund af kortlægningen opstilles en række tiltag, som kan inspirere til ændringer af og tilpasninger til undervisningen på handelsuddannelsen ift. inkorporering af grøn omstilling.

Tiltagene er inddelt efter hvilke aktører, der kan iværksætte dem, dvs. primært de faglige udvalg, hovedforløbsskolerne eller videnscentrene. Aktørerne er angivet nederst på siden.

Enkelte af tiltagene vil have en direkte betydning for undervisningen, mens de resterende har en indirekte og understøttende virkning. For hvert tiltag fremvises det datamæssige grundlag, dets effekt, kompleksitet samt afhængigheder til andre foreslåede tiltag. Se beskrivelser herunder:

Effekt:

Lille: Tiltaget vil have afgrænset betydning i tid og rum

Mellem: Tiltaget vil have potentiale for afsmitning udover tiltag

Stor: Tiltaget vil have gennemgribende betydning i fremtiden

Kompleksitet (ressourcer ifm. af tid, økonomi og opbakning):

Lav: Tiltaget kan umiddelbart implementeres

Mellem: Tiltaget kræver nogen koordinering og finansiering

Høj: Tiltaget kræver strukturelle ændringer, fx i bekendtgørelse

Afhængigheder: Tiltagets gennemslagskraft forudsætter eller forstærkes af et eller flere andre tiltag

Indsatskort

Endelig er tiltagene indsat i et koordinatsystem, der består af to dimensioner, hvoraf den ene er effekt og den anden er kompleksitet. Indplaceringen giver et overblik over lethed for ibrugtagning.

Idéer til grøn omstilling af handelsuddannelserne

1

Grøn dannelse som generelt fokusområde

Tiltag: Generelt fokus på implementering af grøn dannelse gennem grundskole og grundforløb

Uddybning: En grundlæggende forståelse for bæredygtighed og grøn omstilling blandt kommende elever er afgørende for at virkeliggøre hensigten om at indarbejde og integrere et grønt fokus i den merkantile forretningsforståelse. Derfor bør den grønne dannelse allerede igangsættes og implementeres i grundskolefag, og derefter genoptages og udfoldes på de merkantile erhvervsuddannelsers grundforløb.

Mere konkret kan der på alle grundfag og gymnasiale fag på grundforløbet (eud og eux) indarbejdes grøn omstilling som fokusområde. Samlet vil det medvirke til, at de merkantile erhvervsuddannelser som helhed kan få et endnu grønnere fokus.

Datagrundlag: Hovedforløbsskolerne nævner i fokusgruppeinterviewene, at de oplever at der er et behov for implementere grøn dannelse som fokusområde allerede på de merkantile erhvervsuddannelsers grundforløb.

I forlængelse angiver 57 pct. af virksomhederne, at de mangler faglært arbejdskraft med færdigheder inden for grøn omstilling.

Effekt: Høj

Kompleksitet: Høj

Afhængigheder: Undervisernes kompetencer og undervisningsmateriale

Aktører: Børne- og Undervisningsministeriet, Erhvervsskoler og Det faglige udvalg

2

Grøn omstilling i kompetencemål for hovedforløbet

Tiltag: Indskriv grøn omstilling i kompetencemål for hovedforløbet

Uddybning: Kompetencemålene for hovedforløbet i bekendtgørelsen for uddannelsen samt i målpinde på de enkelte fagfaglige fag i uddannelsen er den autoritative retnings giver for tilrettelæggelsen og gennemførslen af undervisningen. Eksplicitering af grøn omstillings indlejret i eksisterende kompetencemål (som eksempler) eller i helt nye mål, vil medvirke til, at undervisere og hovedforløbsskoler prioriterer tiden til at indarbejde grøn omstilling i undervisningen.

Datagrundlag: Alle hovedforløbsskoler uddyber i fokusgruppeinterviewene, at de oplever en justering af kompetencemålene som en forudsætning for, at alle undervisere inkorporerer det i undervisningen. Virksomhederne angiver, at de især mangler medarbejdere med færdigheder inden for en række områder, som med fordel kunne indarbejdes i kompetencemålene:

1. Bæredygtigt indkøb (47 pct.)
2. Salg (43 pct.)
3. Logistik (42 pct.)
4. Kundeadfærd (35 pct.)

Effekt: Høj

Kompleksitet: Høj

Afhængigheder: Undervisernes kompetencer, undervisningsmateriale og dybdegående analyse af kompetencemåls indhold

Aktører: Det faglige udvalg

Idéer til grøn omstilling af handelsuddannelserne

3

Dybdegående analyse af kompetencemåls indhold

Tiltag: Igangsættelse af dybdegående indholdsanalyse til konkretisering af kompetencemålsbeskrivelser

Uddybning: Nærværende analyse har konstateret et behov for, at handelsuddannelsen fremadrettet muliggør, at elever kan tilegne sig merkantiltfaglige færdigheder og kompetencer med et indlejret grønt fokus. Det er derfor afgørende at identificere hvor og hvordan grøn omstilling bedst og mest fordelagtigt kan skrives ind i eksisterende og/eller nye kompetencemål.

En dybdegående analyse, igangsat af det faglige udvalg, som inddrager hovedforløbsskolerne i en samskabende proces til identificering og udformning af konkrete kompetencemålsbeskrivelser, vil kunne overføre indsigterne fra denne analyse til undervisningen på hovedforløbsskolerne.

Datagrundlag: Alle hovedforløbsskoler uddyber i fokusgruppeinterviewene, at de oplever en justering af kompetencemålene som en forudsætning for, at alle undervisere inkorporerer grøn omstilling i undervisningen.

Effekt: Høj

Kompleksitet: Mellem

Afhængigheder: Undervisernes kompetencer og undervisningsmateriale

Aktører: Det faglige udvalg og hovedforløbsskoler

4

Understøttelse af decentrale undervisernetværk

Tiltag: Understøttelse af decentrale undervisernetværk

Uddybning: Netværk fungerer ved at skabe et rum for relationel og horisontal videndeling af kompetencer mellem undervisere, skabe inspiration og modvirke afhængigheden af personbåret engagement.

Hovedforløbsskolerne og videnscentre har allerede eksisterende netværk, der arbejder med grøn omstilling i fag og undervisningsmaterialer. Det faglige udvalg kan med fordel understøtte de allerede eksisterende decentrale undervisernetværk, ved at indbyde dem til dialog om mulighederne og udfordringerne ved implementering af grøn omstilling i fag og i undervisningen generelt. Hertil kan Det faglige udvalg øge vidensdelingen ved at sprede indsigter og resultater fra igangværende og kommende analyser ud til undviserne.

I forlængelse kan de decentrale undervisernetværk tænkes ind i idégenereringen i forbindelse med udviklingen af nye undervisningsmaterialer.

Datagrundlag: Alle hovedforløbsskolerne vurderer i meget høj til nogen grad at undviserne er motiverede til at øge fokus på den grønne omstilling i undervisningen (I meget høj grad 50 pct., I høj grad 17 pct. og i nogen grad 33 pct.).

Effekt: Mellem

Kompleksitet: Mellem

Afhængigheder: Undervisningsmaterialer

Aktører: Hovedforløbsskoler og videnscentre

Idéer til grøn omstilling af handelsuddannelserne

5 Øget dialog og samarbejde med videnscentre

Tiltag: Forøgelse af dialog og samarbejde ml. det faglige udvalg og videnscentrene

Uddybning: De hovedforløbsskoler, som er partner- eller samarbejdsskoler til videnscentrene, anvender i høj grad de tilbud, som centrene udarbejder herunder materialer og webinarer. En øget dialog og samarbejde kan medvirke til at øge de to aktørers oplysnings- og inspirationsgrundlag. I forlængelse vil en øget dialog og samarbejde mellem det faglige udvalg og videnscentrene kunne medvirke til at samordne og -tænke stillingtagen til nye udviklinger og tendenser, når undervisningsmaterialer mv. skal udarbejdes.

Datagrundlag: I fokusgruppeinterviewene nævnes videnscentrene som en vigtig og afgørende samarbejdspartner, for de hovedforløbsskoler, som enten er partner- eller samarbejdsskole.

Effekt: Mellem

Kompleksitet: Lav

Afhængigheder: Undervisningsmaterialer, undervisernetværk

Aktører: Det faglige udvalg, videnscentre & hovedforløbsskoler

6 Udvikling og tilpasning af undervisningsmaterialer

Tiltag: Igangsæt drøftelse med forlagsvirksomheder om udarbejdelse af undervisningsmaterialer indeholdende grøn omstilling

Uddybning: En af de grundlæggende barrierer for at inkorporere grøn omstilling i den eksisterende undervisning udgøres af, at der kun i begrænset omfang eksisterer relevant og opdateret undervisningsmateriale, hvor grøn omstilling er indarbejdet. Derfor anvender underviserne uforholdsmæssigt megen tid til selv at afsøge, vurdere kilder og derefter sammensætte undervisningsmateriale. Centralt produceret materiale vil medvirke til at afklare grøn omstillings begrebsmæssige og definatoriske abstrakthed, og professionelt produceret undervisningsmateriale vil endvidere øge ensartetheden i de kompetencer, som eleverne tillærer sig.

Det faglige udvalg kunne derfor igangsætte drøftelser med forlagsvirksomhederne for, i et vist omfang, at kunne præge indholdet og formen på undervisningsmaterialet

Datagrundlag: 57 pct. af virksomhederne vurderer i meget høj eller høj grad, at der mangler faglært arbejdskraft inden for grøn omstilling. Samme andel efterspørger medarbejdere med kompetencer ift. generel og branchespecifik viden om grøn omstilling.

Effekt: Høj

Kompleksitet: Mellem

Afhængigheder: undervisernetværk og undervisernes kompetencer

Aktører: Det faglige udvalg, forlagsvirksomheder & hovedforløbsskoler

Idéer til grøn omstilling af handelsuddannelserne

7

Opkvalificering af underviserkompetencer

Tiltag: Opkvalificering af underviseres grønne, merkantiltfaglige kompetencer.

Uddybning: For at kunne implementere grøn omstilling i undervisningen fyldestgørende er det en grundlæggende nødvendighed, at alle underviseres grønne, merkantiltfaglige kompetencer opkvalificeres både snarligt og regelmæssigt. Opkvalificeringen vil medføre, at underviserne vil opleve, at de ikke kun kender til og kan undervise i grøn omstilling, men at de oplever at beherske emnet, og derigennem får faglig tryghed i at inkorporere grøn omstilling i eksisterende fag, moduler og temaer.

En grundig opkvalificering muliggør, at underviserne egenhændigt kan holde sig ajourført og inddrage nye og aktuelle cases i undervisningen. Helt konkret og indledningsvist kan det bl.a. ske ved at underviserne deltager i videncentrenes workshops og webinarer, hvor undervisningsmateriale præsenteres.

Datagrundlag: 17 pct. af hovedforløbsskolerne vurderer for nuværende, at deres undervisere i meget høj eller høj grad har kompetencerne til at øge fokus på grøn omstilling i undervisningen.

Effekt: Høj

Kompleksitet: Mellem

Afhængigheder: Undervisningsmaterialer, videnscentre, undervisernetværk

Aktører: Hovedforløbsskoler, videnscentre & Børne- og Undervisningsministeriet (puljemidler til opkvalificering)

8

Samarbejde med kæder og virksomheder

Tiltag: Øget brug af kæde-/virksomhedssamarbejder i undervisningen på skoleforløbet

Uddybning: En vellykket inkorporering af grøn omstilling i den eksisterende undervisning på skoleforløbet kan i betydelig grad fremmes ved at hovedforløbsskolerne øger anvendelsen af samarbejder med kæder og virksomheder. Kæde- og virksomhedssamarbejder kan tage form af besøg, cases og oplæg med de kæder og virksomheder som er længst fremme ift. grøn omstilling. Det praksisnære afsæt øger elevernes (og undervisernes) oplevelse af relevansen af grøn omstilling og vil kunne medvirke til, at eleverne aktiverer og anvender deres tillærte kompetencer, når de er på deres lærepladser. Dertil øges undervisernes forståelse af hvordan der konkret arbejdes med grøn omstilling ude i praksis, hvorved de vil få lettere ved at gøre undervisning i den grønne omstilling jordnær, aktuel og brugbar. En konkret vej til lettere adgang til virksomhederne er gennem fysisk fagprøvevejledning i elevernes lærepladsvirksomheder.

Datagrundlag: 50 pct. af hovedforløbsskolerne tilrettelægger i meget høj eller høj grad undervisningen i samarbejde med virksomheder. 50 pct. samarbejder slet ikke med virksomhederne om dette.

Effekt: Mellem

Kompleksitet: Lav

Afhængigheder: Underviserkompetencer, generel opmærksomhed og samarbejde

Aktører: Hovedforløbsskoler

INDSATSKORT

- 1 Grøn dannelse som generelt fokusområde
- 2 Grøn omstilling i kompetencemål for hovedforløbet
- 3 Dybdegående analyse af kompetencemåls indhold
- 4 Understøttelse af decentrale undervisernetværk
- 5 Øget dialog og samarbejde med videnscentre
- 6 Udvikling og tilpasning af undervisningsmaterialer
- 7 Opkvalificering af underviserkompetencer
- 8 Samarbejde med kæder og virksomheder

